

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 132/2010-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. augusta 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti V. B., B., zastúpenej advokátom JUDr. M. B., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 7/1992, za účasti Okresného súdu Bratislava II, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. B. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 7/1992 p o r u š e n é b o l o .

2. V. B. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré jej je Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava II j e p o v i n n ý uhradiť V. B. trovy konania v sume 454,96 € (slovom štyristopäťdesiatštyri eur a deväťdesiatšesť centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. M. B., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 132/2010 z 18. marca 2010 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť V. B. (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa

čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 7/1992 (ďalej aj „namietané konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že napadnuté konanie, v ktorom je sťažovateľka v procesnom postavení odporkyne v 3. rade, začalo podaním žaloby o zaplatenie schodku na zverených hodnotách 24. júla 1989.

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo označené konanie právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovateľka domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy, zároveň požadovala prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov. Napokon sa domáhala aj priznania finančného zadosťučinenia v sume 15 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 2031/2010 doručeným ústavnému súdu 2. júna 2010, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti, ako aj obsahom predmetného spisu navrhujem, aby ústavný súd rozhodol, že právo sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces v konaní porušené nebolo a nepriznal sťažovateľke ňou žiadané finančné odškodnenie.

Skutková a právna zložitosť sporu:

V danom prípade ide o skutkovo zložitú vec jednak z dôvodu veľkého počtu účastníkov na strane odporcov (30 osôb), pričom u každého bolo potrebné samostatne posudzovať okolnosti ich zodpovednosti. Z dôvodu problematickeho ustálenia výšky schodku, potreby vo veci vykonať znalecké dokazovanie; problematickým pre vysoký počet účastníkov bolo aj vykonanie ich výsluchov na pojednávaní, u niektorých bolo potrebné zabezpečiť ich výsluchom cez dožiadané súdy v mieste ich bydliska súdmi so sídlom mimo Bratislavy. Uvedené úkony súdu vyplývajú zo samotného spisu, ktorý je pripojený.

Návrh na začatie konania bol podaný na tunajší súd dňa 24. 07. 1989, vec bola zapísaná do registra neúplných návrhov pod spisovou značkou 7 Nc/76/1989. Do registra C bola vec prevedená 11. 01. 1992 a je vedená pod spisovou značkou 17 C/7/1992. Vo veci bol dňa 05. 05. 1993 vyhlásený rozsudok, ktorým súd návrhu vyhovel a zaviazal odporcov na zaplatenie manka. Krajský súd v Bratislave pod uznesením č. k. 13 Co/324/1996-260 zo dňa 19. 06. 1997 prvostupňový rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Vo veci bol dňa 18. 03. 2010 vyneseny rozsudok, čím došlo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky.

Ako vyplýva z vyššie uvedeného, súd v tomto konaní konal priebežne, aj keď dĺžku konania mohla ovplyvniť skutočnosť, že vo veci sa vystriedalo niekoľko sudcov – M. M., JUDr. M. K., JUDr. H. D. a naposledy bola zákonnou sudkyňou JUDr. M. P.“

K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľka zaujala stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 17. júna 2010, v ktorom okrem iného uviedla:

«Ako sme uviedli v ústavnej sťažnosti, predmetná vec nie je právne ani fakticky natoľko zložitá, aby táto skutočnosť bola spôsobilá ospravedlniť celkovú dĺžku súdneho konania presahujúcu obdobie viac ako 20 rokov.

V tejto súvislosti poukazujeme na ustálenú judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky aj Európskeho súde pre ľudské práva, podľa ktorej pri pracovnoprávných sporoch sú súdy povinné prejednávať vec s osobitnou starostlivosťou, a preto pri posudzovaní doby konania treba brať do úvahy aj samotný predmet konania, t. j. čo je pre účastníka konania v tomto konaní v stávke – „at stake“.

Tvrdenie predsedníčky okresného súdu, že ide o skutkovo zložitú vec, a to najmä z dôvodu veľkého počtu účastníkov konania na strane odporcov, pričom u každého bolo

potrebné samostatne posudzovať okolnosti ich zodpovednosti a vo veci bolo tiež potrebné vykonať znalecké dokazovanie, vyznieva rozporuplne, a to aj v súvislosti s obsahom samotného rozsudku Okresného súdu Bratislava II z 18. marca 2010, ktorým súd návrh navrhovateľa ako nedôvodný zamietol, pretože navrhovateľ neunesol dôkazné bremeno.

Znalecké dokazovanie, ktoré podľa predsedníčky okresného súdu bolo vo veci potrebné vykonať, počas celého obdobia súdneho konania (1989 – 2010) vykonané vôbec nebolo, a to údajne z dôvodu, že navrhovateľ nepredložil súdom ustanovenej znalkyni potrebné podklady na vypracovanie znaleckého posudku. Okresný súd Bratislava II pritom nevykonal žiadne opatrenia (napr. formou poriadkovej pokuty), aby navrhovateľa primäl k potrebnej súčinnosti.

Pokiaľ ide o výsluch jednotlivých účastníkov súdneho konania, z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že väčšina účastníkov súdneho konania bola súdom vypočutá už v začiatočnom štádiu súdneho konania, pričom viacerí účastníci, vrátane sťažovateľky, svoje vyjadrenia k predmetu súdneho sporu vyjadrili aj v písomných podaniach.

V tejto súvislosti tiež poukazujeme na skutočnosť, že z dôvodu extrémnych prieťahov v predmetnom súdnom konaní sa viacero odporcov nedožilo právoplatného rozhodnutia vo veci a odstránenia právnej neistoty, v ktorej sa dlhé roky nachádzali.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sme toho názoru, že dĺžku predmetného súdneho konania nemožno ospravedlniť skutkovou ani právnou zložitou veci.

Predsedníčka okresného súdu ospravedlňuje dĺžku súdneho konania tiež skutočnosťou, že vo veci sa vystriedalo viacero zákonných sudcov.

Uvedená skutočnosť však nezakladá legitímny dôvod, ktorým možno ospravedlňovať dĺžku súdneho konania, a to ani v súdnych konaniach, ktorých celková dĺžka nedosahuje také mimoriadne rozmery ako v tomto prípade. Podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky aj Európskeho súdu pre ľudské práva sú súdy povinné organizovať svoju prácu a plniť svoje povinnosti tak, aby nespôsobili zbytočné prieťahy v súdnom konaní a nedochádzalo k porušovaniu práv účastníkov konania.

Podľa názoru predsedníčky súdu nebolo základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v primeranej lehote v predmetnom súdnom konaní porušené, pretože vo veci bol dňa 18. marca 2010 vynesovaný rozsudok, čím malo dôjsť k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky.

Skutočnosť, že Okresný súd Bratislava II dňa 18. marca 2010 vyniesol v predmetnej veci rozsudok, nemá právny význam vo vzťahu k celkovej dĺžke predmetného súdneho konania. Ako už opakovane konštatoval Európsky súd pre ľudské práva, „primeranú lehotu“ súdneho konania podľa článku 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je potrebné vždy posudzovať z hľadiska celkovej dĺžky konania (napr. Bako proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 60227/00, 15. marec 2005; SOFTEL, spol. s r. o. proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 32836/06, 16. december 2006). V tejto súvislosti Európsky súd pre ľudské práva tiež konštatoval, že ustálená prax Ústavného súdu Slovenskej republiky, podľa ktorej je ústavná sťažnosť na zbytočné prietahy v súdnom konaní akceptovateľná iba v prípade, ak súdne konanie ešte prebieha, je nezlučiteľná s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, pretože vylučuje posudzovanie celkovej dĺžky konania (A. R., spol. s r. o. proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 13960/06, 9. február 2010).

Z vyjadrenia predsednícky okresného súdu navyše nie je zrejmé, či predmetný rozsudok prvostupňového súdu už nadobudol právoplatnosť, a teda či skutočne po viac než dvadsiatich rokoch mohlo na jeho základe dôjsť k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádza.

Vzhľadom na celkovú dĺžku súdneho konania, ktorá je extrémne neprimeraná aj pri porovnaní s priemernou dĺžkou súdnych konaní v Slovenskej republike, zastávame názor, že postupom Okresného súdu Bratislava II v predmetnom súdnom konaní došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a sťažovateľke bol odmietnutý prístup k spravodlivosti (denegatio iustitiae).

Z uvedených skutočností je zrejmé, že postupom Okresného súdu Bratislava II v predmetnom súdnom konaní došlo (dochádza) k dlhodobému a závažnému porušovaniu viacerých základných práv sťažovateľky, čo nemožno ospravedlniť žiadnym legitímnym dôvodom.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu súdneho spisu okresného súdu vyplýva, že napadnuté konanie začalo, ako už bolo uvedené, 24. júla 1989, keď bola niekdajšiemu Obvodnému súdu Bratislava II (od 1. januára 1997 premenovaného na okresný súd) doručená žaloba o zaplatenie schodku na zverených hodnotách proti 30 odporcom (sťažovateľka je v procesnom postavení odporcu v 3. rade). Po zaplatení súdneho poplatku bolo na pojednávaní uskutočnenom 3. októbra 1989 z 30 označených odporcov k veci vypočutých 21. Následne po uskutočnení ďalších piatich pojednávaní okresný súd na pojednávaní, ktoré sa konalo 5. mája 1993, vyhlásil rozsudok, ktorým zaviazal odporcov zaplatiť časť žalovanej sumy navrhovateľovi a vo zvyšku žalobu zamietol. Okresný súd po podaní odvolaní proti označenému rozsudku vykonával jednoduché úkony (zistiťovanie pobytu, doručovanie odvolaní na vyjadrenie) až do 6. marca 1996, keď predložil súdny spis na rozhodnutie bývalému Mestskému súdu Bratislava, ktorý ho 22. apríla 1996 vrátil bez rozhodnutia na opätovné doručovanie meritórneho rozsudku odporcom v 7., 24. a 30. rade. Po organizačných zmenách v justícii (uskutočnených zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 328/1996 Z. z., ktorým sa ustanovujú nové sídla a obvody súdov, a o zmene a doplnení niektorých zákonov) rozhodol o odvolaní proti rozsudku okresného súdu z 5. mája 1993 Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 19. júna 1997 tak, že uvedený prvostupňový rozsudok zrušil a 21. júla 1997 vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V nasledujúcom období okresný súd vykonával jednoduché procesné úkony (dožiadania, zistiťovania pobytu, doručovania písomností na vyjadrenie, pokyny na pripojenie súvisiacich súdnych spisov). Krajský súd uznesením sp. zn. 4 K 1/97 z 31. júla 2002 zrušil konkurz vyhlásený na majetok navrhovateľa (19. februára 1997), pričom podľa uznesenia o zrušení konkurzu po zabezpečení výmazu obchodnej spoločnosti z obchodného registra s ostávajúcimi finančnými prostriedkami mal nakladať likvidátor navrhovateľa. Okresný súd uznesením z 20. júla 2006 ustanovil v napadnutom konaní znalkyňu z odboru ekonomiky a podnikania a uložil jej, aby v lehote 70 dní vypracovala a doručila znalecký posudok.

Po vykonaní jednoduchých procesných úkonov z úradného záznamu spísaného na okresnom súde 17. marca 2008 vyplýva, že ustanovená znalkyňa prevzala súdny spis pre účely vypracovania znaleckého posudku. Po opakovaných neúspešných pokusoch ustanovenej znalkyne týkajúcich sa snahy získať podklady od likvidátora navrhovateľa na vypracovanie znaleckého posudku ustanovená znalkyňa 24. novembra 2008 vrátila poskytnutý súdny spis okresnému súdu. Okresný súd v nasledujúcom období uskutočnil pojednávania vo veci 24. septembra 2009, 26. novembra 2009, 4. februára 2010 a na pojednávaní uskutočnenom 18. marca 2010 vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu zamietol. Zo zapožičaného súdneho spisu vyplýva, že ostatným procesným úkonom okresného súdu je uznesenie z 21. apríla 2010, ktorým priznal znalečné ustanovenej znalkyni.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou okrem iného domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, podľa ktorých každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty,

v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovanej veci.

Jurisdikcia ústavného súdu (*rationae temporis*) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993. Ústavný súd preto posudzoval označené konanie (najmä pokiaľ ide o správanie účastníkov konania a spôsob, akým v konaní postupoval súd) v období po 15. februári 1993. V rámci posúdenia základnej otázky, či napadnuté konanie prebehlo bez zbytočných prietáhov, však ústavný súd vychádzajúc zo svojej stabilizovanej judikatúry prihliadal aj na deň začatia konania na okresnom súde a dobu, ktorá v konaní uplynula od 15. februára 1993.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, ktoré ústavný súd uplatňuje pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd vychádzajúc zo skutočnosti, že predmetom namietaného konania pred okresným súdom je rozhodovanie o uplatnenom nároku zamestnávateľa na náhradu škody voči zamestnancom z titulu zodpovednosti za schodok na zverených hodnotách, konštatoval, že po právnej stránke ide o štandardnú občianskoprávnu vec patriacu do rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva, a preto namietané konanie nemožno považovať za právne zložitú. Ústavný súd vo vzťahu k faktickej zložitosti veci na základe skutočností zistených zo zapožičaného súdneho spisu pripustil, najmä s ohľadom na veľký počet odporcov, že predmetné konanie vykazuje znaky faktickej zložitosti, ale zároveň zdôraznil, že faktická zložitost' veci nemôže v žiadnom prípade ospravedlniť skutočnosť, že okresný súd vo veci meritórne rozhodol až po uplynutí viac ako dvadsiatich rokov od podania žaloby.

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom, ktoré ústavný súd uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zo zapožičaného súdneho spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorú by bolo potrebné pripísať na ťarchu sťažovateľky v súvislosti s extrémnou dĺžkou napadnutého konania.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 prvú vetu OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje

v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá.

Z vykonaných procesných úkonov okresného súdu vyplýva, že jeho postup bol v prevažnej časti trvania konania v podstate neefektívny. Neefektívnosť postupu okresného súdu je charakteristická pre takmer celý priebeh napadnutého konania, a preto ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť konkrétne procesné úkony okresného súdu, ako napr. nariadenie znaleckého dokazovania po 7 rokoch od začatia konania, pričom k vypracovaniu znaleckého posudku pre nepredloženie podkladov napokon ani nedošlo.

V tejto súvislosti ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre konštatoval, že z ústavnoprávneho hľadiska je neprijateľné, aby právna neistota v konaní pred všeobecným súdom nebola odstránená ani po uplynutí viac ako 20 rokov od jeho začatia (m. m. napr. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 127/08).

S ohľadom na neefektívnosť procesného postupu okresného súdu v napadnutom konaní ako celku nemožno dobu predmetného konania považovať z hľadiska požiadaviek obsiahnutých v čl. 6 ods. 1 dohovoru za primeranú a ani za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v zmysle čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy a čl. 38 ods. 2 prvej vety listiny. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľky boli porušené (bod 1 výroku tohto nálezu).

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namietala, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo aj k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa môže každý domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom na zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy).

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že k porušeniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej alebo právnickej osoby (I. ÚS 35/98, II. ÚS 8/01). Spôsobenie zbytočných prietáhov v konaní súdom môže založiť porušenie základného práva účastníka súdneho konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy a čl. 38 ods. 2 prvej vety listiny, ale neznamená spravidla odmietnutie spravodlivosti majúce za následok porušenie základného práva upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 8/01).

K porušeniu tohto základného práva zbytočnými prietahmi v súdnom konaní by však mohlo dôjsť v prípade, ak by postup všeobecného súdu v takomto konaní v dôsledku zbytočných prietáhov viedol v konečnom dôsledku k zmareniu možnosti poskytnúť efektívnu a účinnú ochranu tým právam účastníka konania, ochrany ktorých sa domáha.

Sťažovateľka sa v procesnom postavení odporkyne v 3. rade v konaní trvajúcom viac ako dve desaťročia nachádzala v právnej neistote v súvislosti s možným vyslovením jej spoluzodpovednosti za vzniknutý schodok na zverených hodnotách, za ktoré niesla spolu s ďalšími odporcami hmotnú zodpovednosť.

Vzhľadom na význam napadnutého konania okresného súdu pre sťažovateľku jeho mimoriadne neprimeraná dĺžka, vymykajúca sa akejkol'vek možnosti jej akceptácie, zasahuje podľa názoru ústavného súdu samotnú podstatu a účel práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, pretože poskytnutie reálnej súdnej ochrany účastníkovi konania nevyhnutne predpokladá jej poskytnutie v rozumnom čase zodpovedajúcom povahe práv, ktoré sú predmetom konania, a reálnym okolnostiam prerokúvanej veci. Ústavný súd preto dospel k záveru, že v danom prípade došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny (bod 1 výroku tohto nálezu).

Pokiaľ sťažovateľka namietala porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, ústavný súd odvolávajúc sa na svoju doterajšiu judikatúru (napr. IV. ÚS 119/07) uvádza, že tieto články ústavy majú charakter ústavných princípov, ktoré sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy. Tieto články ústavy sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o porušovaní základných práv a slobôd garantovaných ústavou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ústavný súd nepovažoval za potrebné osobitne vysloviť aj porušenie týchto článkov ústavy vo výrokovej časti tohto nálezu. To isté v zásade platí o čl. 152 ods. 4 ústavy, ktorý má charakter generálneho interpretačného princípu vždy uplatňovaného ústavným súdom vo svojej rozhodovacej činnosti. Vzhľadom na to v tejto časti sťažnosti nevyhovel.

IV.

Ústavný súd aj napriek záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, neprikázal okresnému súdu vzhľadom na stav, v akom sa napadnuté konanie nachádzalo ku dňu rozhodovania ústavného súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, keďže okresný súd medzičasom vo veci rozhodol rozsudkom z 18. marca 2010.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 15 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázala najmä na celkovú dĺžku napadnutého konania, v súvislosti s ktorou sa v právnej neistote nachádza viac ako 20 rokov.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd v okolnostiach prípadu prihliadol najmä na predmet sporu, čo bolo v stávke – „at stake“ pre sťažovateľku [obdobne napr. I. ÚS 70/98 a tam citovaná judikatúra napr. ESLP z 31. marca 1987, X. v. France, rozsudok ESLP z 20. marca 1989, Bock v. Germany, rozsudok ESLP z 31. marca 1992, X. v. France, rozsudok ESLP z 26. apríla 1994, Vallée v. France, rozsudok ESLP z 8. februára 1996, A. and others v. Denmark a i. a podobne alebo III. ÚS 76/06]. V danej veci bol predmetom sporu nárok na zaplatenie sumy 115 500,26 Kčs z titulu schodku na zverených hodnotách, pričom žaloba smerovala spolu proti 30 odporcom – zamestnancom žalobcu (spoločne hmotne zodpovedným osobám).

S ohľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde v sume 3 000 € pre sťažovateľku v súlade s výrokom tohto nálezu (bod 2), ktoré jej je okresný súd povinný uhradiť, je za porušenie jej označených práv primeranou satisfakciou.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátom

JUDr. M. B. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009, ktorá bola 721,40 €.

Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 120,23 €, t. j. za tri úkony 360,69 €, čo spolu s režijným paušalom 3 x 7,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 382,32 €. Keďže advokát je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 19 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 454,96 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. augusta 2010